

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. XI. An artis hujus necessaria cognitio sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

parentes, urbium ipsarum, vires, jura, mores, aliaque his similia. Quin aliquando etiam argumenta ex ipsis positionum vitiis ducimus. Sed hæc suo quæque loco. Quamvis enim omne propositum operis à nobis destinati eo spectet, ut orator instituat: tamen ne quid studiosi requirant, si quid erit quod ad scholas pertineat proprie, in transitu non omittemus.

C A P. XI.

An artis hujus necessaria cognitio sit.

12 **I**A M hinc ergo nobis inchoanda est ea pars artis, ex qua capere initium solent qui priora omiserunt: quamquam video quosdam in ipso statim limine obstaturos mihi, qui nihil egere hujusmodi præceptis eloquentiam putent: ¹ sed natura sua, & vulgari modo, & scholarum exercitatione contenti, rideant etiam diligentiam nostram, exemplo magni quoque nominis professorum, quorum aliquis, ut opinor, interrogatus quid esset *ῥήμω* & ² *νόμω*, nescire se quidem, sed si ad rem pertineret, esse in sua declamatione respondit. Alius percontanti, *Theodoreus*, an *Apollodoreus* esset, Ego, inquit, ³ *parmularius* sum. Nec sane potuit urbanus ex confessione incitiae suæ elabi. ⁴ Porro hi, quia & bene-

Elementis traditis artem aggreditur, priusque quæstionem tractat *conjecturalem*, an necessaria sit *retorice*, nonnulli enim naturam solam & exercitationem citra artis præceptiones oratoriam efficere putabant. *Turneb.*

¹ *Sed natura sua, &c.*] In hac fere videtur esse opinio Antonii apud Ciceronem, qui *retoricam* esse putat *quandam exercitationem*. *Idem.*

² *Νόμω*.] *Νόμω* generaliter intellectum significat: sed tamen potissimum ea intelligitur sententia, quæ hujusmodi est, ut aliud intelligatur quam verba præ se ferant. Significavit autem hic rhetor ignarum se esse præceptorum, illis

tamen se bene uti. *Idem.*

³ *Parmularius sum.*] *Theodorus* & *Apollodorus* eximii fuerunt rhetorices professores, ab hisque emanarunt sectatores *Theodori* & *Apollodori*. Jocatus est autem rhetor, deflexo aliorum responso ad eludendum, ac se *parmularium* dixit. ita enim appellatur gladiator, qui *parmula* pugnat: quem etiam appellant *Thracem*. vide *Festum*. *Idem.*

⁴ *Porro hi.*] Accingit se ad hujus opinionis *ἀναστρέφειν*, quæ nititur quorundam exemplo qui diserti quadantenus evaserunt naturæ beneficio, idcircoque plurimos habent imitatores. *Idem.*

I *Aperi-*

& beneficio ingenii præstantes sunt habiti, & multa etiam memoria digna exclamaverunt: plurimos habent similes negligentia suæ, paucissimos naturæ. Igitur impetu dicere se, & viribus uti gloriantur. Nec enim opus esse probatione aut dispositione in rebus fictis: sed (cujus rei gratia plenum sit auditorium) sententiis grandibus, quarum optima quæque ¹ à periculo petatur. Quin etiam in cogitando nulla ratione adhibita, aut tectum intuentes, magnum aliquid quod ultro se offerat, pluribus sæpe diebus expectantes, aut murmure incerto ² velut classico instincti, concitatissimum corporis motum non enuntiandis, sed quærendis verbis accommodant. ³ Nonnulli certa sibi initia priusquam sensum invenerint destinant, quibus aliquid disertum subjungendum sit: eaque diu secum ipsi clareque meditati, desperata connectendi facultate, deserunt: & ad alia deinceps, atque inde alia non minus communia atque nota divertunt. Qui plurimum videntur habere rationis, non in causas tantum laborem suum, sed in locos intendunt: atque in his non corpori prospiciunt, sed abrupta quædam, ut forte ad manum venere, jaculantur. Unde fit, ut dissoluta & ex diversis congesta oratio coherere non possit, similisque ⁴ commentariis puerorum sit, in quos ea quæ aliis declamantibus laudata sunt, regerunt: magnas tamen sententias, & res bonas (ita enim gloriari solent) elidunt, nam & bar-

¹ *A periculo petatur.*] Notat genus dicendi sui temporis, ut aliis in locis, quod effusum erat in sententias. dixit autem à periculo petitas, quæ ex tempore dicuntur, cum scilicet periclitatur dicentis ingenium. *Idem.*

² *Velut classico instincti.*] Graphice depingit Fabius illorum rhetorum in rerum & verborum inventionem ineptam rationem, quia arte destituuntur, ut inde colligat artem esse necessariam. *Idem.*

³ *Nonnulli certa, &c.*] Fab. lib. 3. ait non esse eandem rationem cogitan-

di, & dicendi. nam in cogitando primum intueri oportet questionem, deinde quid confirmandum, quid refutandum, postea quo modo narrandum, deinde quo modo exordiendum, hi contra præpostere exordia prius excogitant, quam sententiam invenerint. *Idem.*

⁴ *Commentariis puerorum.*] Solebant pueri, ut scribit Tacitus, cum ad scholas declamatorias venerant, sententias venustiores & locos illustriores declamationis per colonias & provincias quasdam in libellis suis scribere, & domum referre. *Idem.*

& barbari & servi: ¹ & si hoc fat est, nulla est ratio dicendi.

¹ *Et si hoc fat est.]* Hoc dictum est | satis non esse, ideoque esse opus arte. *enthymematice, & ex contrario colligit Idem.*

C A P. XII.

Quare ineruditi ingeniosiores vulgo habeantur.

13 **N**E hoc quidem negaverim, sequi plerunque hanc opinionem ut fortius dicere videantur indocti. Primum vitio male judicantium, qui majorem habere vim credunt ea quæ non habent artem: ut *effringere*, quam aperire: *rumperere*, quam solvere: *trahere*, quam ducere, putant robustius. Nam & gladiator ¹ qui armorum inscius in pugnam ruit, & luctator qui totius corporis nisu in id quod semel invasit, incumbit, fortior ab his vocatur: cum interim & hic frequenter suis viribus ipse prosternitur, & illum vehementis impetus, excipit adversarii ² mollis articulus. sed sunt in hac parte quæ imperitos etiam naturaliter fallant. Nam & *divisio* cum plurimum valeat in caussis, speciem virium minuit: & rudia politis majora, & sparsa compositis numerosiora creduntur. Est præterea quædam virtutum vitiorumque vicinia, qua maledicus pro *libero*, temerarius pro *forti*, effusus pro *copioso* accipitur. ³ Maledicit autem ineruditus apertius, & sæpius vel cum periculo suscepti litigatoris, frequenter etiam suo. Affert & ista res opinionem, quia libentissime homines audiunt ea quæ dicere ipsi noluis-

Quadam consecutione alteram tractat quæstionem, quare ingeniosior & virilior esse populo videatur imperiti oratio. Cujus rei varias affert Fabius rationes. hoc porro si verum esset, non solum supervacuum esset artis tractatus, verum etiam obesset. *Turneb.*

¹ *Qui armorum inscius in pug.]* Vide Jan. Gebhardi Crepund. lib. I. cap. 16. pag. 53.

² *Mollis articulus.]* Eleganter *mollem articulum* appellavit lenem corporis inflexionem, qua armorum periti adversariorum elidunt petitionem. nam articulis membra flectuntur. *Turneb.*

³ *Maledicit autem.]* Quæ longe lateque distant, nemini possunt imponere: at quæ vicinæ sunt, à prudentibus duntaxat & artificibus discerni possunt. quo fit ut populus *vicina vitia* plerunque pro virtutibus accipiat. *Idem.*

¹ *Noluis-*